

ELS VALENCIANS I LA CONSTITUCIÓ DE 1812

ELS VALENCIANS I LA CONSTITUCIÓ DE 1812

1812-2012

BICENTENARIO
CONSTITUCIÓN
ESPAÑOLA

GENERALITAT VALENCIANA

Biblioteca
Valenciana

La Constitució de 1812 va suposar una fita en la història política espanyola, perquè va implicar la ruptura amb l'absolutisme, l'afirmació de la sobirania nacional i la consagració dels drets i llibertats dels ciutadans.

En el regne de València, els successos de Madrid del 2 de maig de 1808 es van conèixer el dia 23. Això va provocar una revolta popular en la ciutat de València que va desembocar en la formació d'una junta per a governar el regne. El 25 de setembre es va crear la Junta Suprema Central, que coordinaria les juntes provincials, i que seria substituïda, a principis de 1810, pel Consell de Regència.

En la junta del regne de València trobem els primers polítics

JOAQUIM SOROLLA: *El Palleter declarant la guerra a Napoleó* (1884).

Diputació Provincial de València. Actualment depositat al palau de la Generalitat.

liberals, com la família Bertran de Lis. Esta família, originària de Xàtiva, eren forners a València, i posteriorment es van dedicar als negocis d'importació i subministrament de blat. Al seu voltant es van agrupar els primers polítics liberals valencians.

El regne de València va estar lliure de les tropes franceses fins a 1811, tret d'incursions ocasionals. El 28 de juny de 1808 el mariscal Moncey va intentar un primer setge a la ciutat de València, però va fracassar. La primavera de 1810 el mariscal Suchet va tornar a assetjar-la, però tampoc ho va aconseguir. Va ser en el tercer atac quan la ciutat es va rendir als francesos, el 9 de gener de 1812. Tot el regne va ser ocupat, excepte la ciutat d'Alacant, on es van refugiar les institucions

VICENT CASTELLÓ: *València declara la guerra a Napoleó* (1810).

Museu de Belles Arts de València.

*València derrota davant de les seues muralles el mariscal Moncey (1808-1810).
Dibuix de Vicent López, gravat per Tomàs López Enguñados.
En Sucesos de Valencia desde el día 23 de mayo hasta el 28 de junio
del año 1808, de Vicent Martínez Colomer.
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.*

*Retrat de Gabriel Ciscar, regent.
Acadèmia Militar de Segòvia.*

Retrat de Joaquim Llorenç Villanueva, diputat a les Corts de 1810. En Semanario Pintoresco Español, 1848, p. 391.

Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu. Biblioteca Nicolau Primitiu.

polítiques valencianes, i la ciutat es va convertir, de fet, en la capital del regne.

Mentrestant s'obria pas la idea de convocar les Corts. La Junta Suprema Central ho va proposar l'octubre de 1808, però va ser el Consell de Regència qui va realitzar la convocatòria a principis de 1810. Les eleccions es van fer ràpidament, i el 24 de setembre es van inaugurar les Corts Generals i Extraordinàries en el Teatre Còmic de l'Isla de León (actual San Fernando). El 20 de febrer de 1811, davant l'avanç de l'exèrcit francès, les Corts es van traslladar a Cadis, on es van reunir en l'església de San Felipe Neri.

Al regne de València li corresponien 17 diputats i 7 suplents. A més, n'hi havia dos més nomenats per les ciutats amb vot en les Corts: València i Peníscola, i un altre per la Junta Superior de Província. Els dies 13, 14 i 15 de febrer es va celebrar en la ciutat de València la junta provincial del regne de València, en la qual van resultar elegits els representants valencians.

La primera cosa que van fer les Corts va ser establir la seua organització per mitjà del Decret I, de 24 de setembre de 1810. En este decret es declara que la sobirania nacional residix en les Corts, s'establix el caràcter unitari de la representació nacional i es proclama, com a peça clau del nou sistema polític constitucional, la divisió de poders.

En total, les Corts de Cadis van tardar tres anys i necessitaren fins a 1.800 sessions per a proclamar la Constitució de 1812. Per a la redacció del projecte de Constitució, el 23 de desembre

de 1810, es va nomenar una comissió formada per tretze diputats i un assessor. Els treballs van començar el 2 de març de 1811 i la Constitució va ser jurada pels diputats el 19 de març de 1812. Per això va ser coneguda popularment com *La Pepa*.

La Constitució de 19 de març de 1812 consta de 10 títols i 384 articles. Entre els principis fonamentals trobem, en primer lloc, el de sobirania nacional; l'Estat es configura com una monarquia moderada; la Constitució reconeix la divisió de poders; les Corts es constituïxen com un parlament unicameral; les legislatures durarien dos anys; el procés d'elecció dels diputats era universal per mitjà de sufragi indirecte en quatre graus. Es garantixen els drets individuals i el principi de legalitat: com la llibertat civil i la propietat; les garanties processals i penals per a tots els espanyols; el dret a la integritat física; a la inviolabilitat del domicili; a l'educació primària pública i obligatòria; a la llibertat d'impres. També reconeixia com a única la religió catòlica i s'obligava a protegir-la.

La participació dels diputats valencians en les Corts de Cadis va ser molt desigual, però van ser els quarts que més van treballar, amb 515 intervencions. Encara que entre ells trobem diputats de diferent ideologia, la seua intervenció va ser decisiva en alguns temes, com l'abolició dels senyorius, on van intervindre Antoni Lloret Martí, advocat d'Alberic, i Pere Aparici Ortiz, advocat d'Aielo de Malferit. Un altre exemple van ser les intervencions de Joaquim Lorenzo Vilanova, la major part de les quals van girar entorn de qüestions relacionades

J. ZAPATA: *Francesc Xavier Borrull i Vilanova*.
Biblioteca de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles.

GODEFROY ENGELMANN: *Vista del port d'Alacant* (1824)
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

Espanya. [Constitució, 1812]: *Constitución política de la Monarquía Española: promulgada en Cádiz a 19 de marzo de 1812.*
Cadís: en la Impremta Reial, 1812.
Edició príncep de la Constitució de 1812.
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

CONSTITUCION POLITICA

DE LA

MONARQUIA ESPAÑOLA.

DON FERNANDO VII.

Yo, Fernando, Rey de España, por la Constitución de España, y en virtud de la misma, he decretado y promulgado la presente Constitución política, para que sea observada y cumplida en todo su tenor y contenido.

Promulgada en Cádiz á 19 de Marzo de 1812.

CONSTITUCION POLITICA

MONARQUIA ESPAÑOLA

En el nombre de Dios omnipotente, Padre, Hijo, y Espíritu Santo, como y en virtud de la Constitución política de España, y en virtud de la misma, he decretado y promulgado la presente Constitución política, para que sea observada y cumplida en todo su tenor y contenido.

Yo, Fernando, Rey de España, por la Constitución de España, y en virtud de la misma, he decretado y promulgado la presente Constitución política, para que sea observada y cumplida en todo su tenor y contenido.

CADIZ: DICHO AÑO: EN LA IMPRENTA REAL.

D^o Antonio Bach y Suñer Secretario
 de la Diputación Provincial del Reyno de Valencia.

Certifico que en el día seis del corriente mes
 de Febrero, después de averido el Sr. D^o Juan
 D^o Vives y María de Cádiz a la Diputación
 Provincial de este Reyno de Valencia, aca-
 rando en distinguido consejo de Jefe de la
 Provincia, confunde por el Sr. D^o de la
 España, y quando en esta Real Audiencia reunido
 en la Sala de lo Civil los Sr^{es} D^{os} Ferrnandez
 Saldanña, Saldanña, y el Sr. D^o de la
 Juan de Aragón, Sr. D^o Juan de Aragón, Sr. D^o Juan
 de Aragón, Sr. D^o Juan de Aragón, Sr. D^o Juan
 de Aragón, y Sr. D^o Juan de Aragón, y el Sr.
 D^o de la Provincia. Examinados los autos de el Sr. D^o
 de la España de enero y seis de Diciembre de
 mil ochocientos diez, y de tres de noviembre del
 mismo año comunicada por el Sr. D^o de la
 de la Gobernación de la Provincia, por
 que siendo el numerario y facultado con

de la Provincia, y guardado en esta

amb l'Església i, sobretot, pel que fa la supressió del tribunal de la Inquisició. Per la seua banda, Francesc Xavier Borrull, en el debat de l'article 11), va defensar una divisió provincial que tinguera en compte les peculiaritats dels antics regnes, com el de València, "*conservando cada reyno su nombre, y los pueblos que le pertenecen*".

Al regne de València la Constitució es va publicar a Alacant el dijous 16 de juliol de 1812, i durant els dies següents totes les autoritats i funcionaris, provincials i locals, civils, militars i eclesiàstics, van jurar la Constitució. A poc a poc van anar jurant la Constitució els ajuntaments d'aquelles poblacions que quedaven lliures de l'ocupació francesa. Després s'hi van instal·lar les noves institucions liberals: els caps polítics, les diputacions provincials, les audiències, els jutjats de primera instància i els ajuntaments constitucionals. Provisionalment i fins que no es fera la nova divisió provincial en el regne de València, les tres primeres institucions van ser úniques per a tot el regne. En canvi, la divisió de partits judicials del regne de València va ser aprovada per les Corts l'1 de maig de 1814.

1813, febrer 10. Alacant.

Jurament de Vicent Patiño com a cap polític de València, realitzat a la ciutat d'Alacant, davant l'intendent Hermenegildo Llanderal i els membres de la Diputació Provincial de València, Francisco Pascual Andrés, Francisco López, Francisco de Paula Perpiñán, Agustín Pastor, Sebastián Rovira i Gaspar San-tonja, que havia començat a funcionar el 7 de gener.

Arxiu del Regne de València. Reial Acord de 1813, llibre 108, f. 50.

DISCURSO,
QUE RESTITUIDA
A LA CIUDAD DE VALENCIA
LA AUDIENCIA TERRITORIAL,
PRONUNCIÓ
AL TIEMPO DE SU APERTURA
D. LORENZO VILLANUEVA,
MINISTRO MAS ANTIGUO,
EL DIA 27. DE JULIO DEL AÑO 1813.

VALENCIA:
EN LA IMPRENTA DE D. BENITO MONFORT.

A finals de març de 1814 el rei va tornar a Espanya, i el 13 d'abril va entrar a la ciutat de València el seguici de Ferran VII, on va romandre fins al 5 de maig. El monarca es va allotjar al palau de Cervelló i València es va convertir durant eixos vint dies en un focus de representants del partit absolutista. El resultat va ser que Ferran VII va firmar, un dia abans d'eixir de València, el Decret de 4 de maig de 1814, pel qual es desmantellava l'edifici constitucional construït per les Corts de Cadis. A finals de maig i durant l'estiu de 1814, a colp de decret, es van anar restablint totes les institucions de l'Antic Règim.

A principis de 1820 el pronunciament del general Riego va obligar Ferran VII, el 10 de març, a jurar la Constitució de 1812. L'endemà es va formar la Junta Provisional Consultiva, que va ser l'òrgan de govern provisional fins a la reunió de les Corts a partir del 9 de juliol. En la restauració de la Constitució va interindre decisivament la casa Bertran de Lis, convertida en una gran empresa amb seus a Madrid, Cadis i València, que es va encarregar de finançar l'exèrcit sublevat.

La Junta va realitzar la corresponent convocatòria a Corts ordinàries i va prendre una sèrie de mesures polítiques fonamentals: convocatòria d'eleccions municipals, restabliment dels caps

Discurso que, restituida a la ciudad de Valencia la Audiencia Territorial, pronunció al tiempo de su apertura D. Lorenzo Villanueva, ministro más antiguo, el día 27 de julio del año 1813. València: Impremta de Benito Monfort [1813].

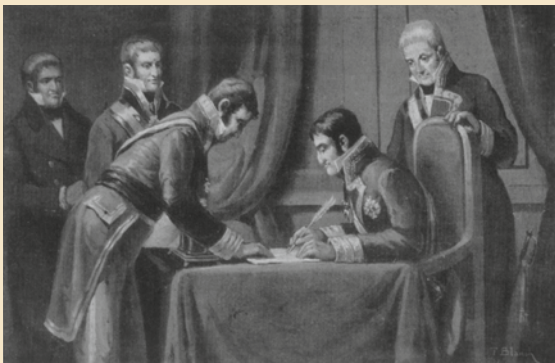
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu. Biblioteca Carreres.

RESUMEN.

<i>PARTIDOS.</i>	<i>Núm. de vecinos.</i>
Valencia.	38463
Orihuela.	5900
Callosa de Segura.	6125
Elche.	6680
Novelda.	7999
Alicante.	6404
Xixona.	5586
Callosa de Ensarriá.	6880
Denia.	5778
Alcoy.	8578
Onteniente.	6737
Albaida.	5051
Gandia.	7455
Xátiva.	7362
Ayora.	5186
Alberique.	4569
Alcira.	5630
Sueca.	5485
Morella.	5878
Peníscola.	6780
Castellon de la Plana.	6933
Alcora.	5208
Nules.	5913
Murviedro.	5607
Onda.	4574
Segorbe.	6600
Liria.	6082
Chelva.	5630
Chiva.	4870
Total.	<u>209853</u>

Madrid 1.º de Mayo de 1814 = Tadeo Cárate, Diputado
Secretario. = Tadeo Ignacio Gil, Diputado Secretario.

Es copia.

Ferran VII firma, al palau de Cervelló de València,
el Decret de 4 de maig de 1814
que abolix la Constitució de 1812.

Divisió del regne de València en partits judicials,
aprovada per les Corts reunides
a Madrid l'1 de maig de 1814.
Arxiu Municipal de la Nucia.

polítics, dels tribunals i del règim jurídic previst en la Constitució, l'expulsió dels jesuïtes i la supressió de la Inquisició, etc. El Trienni Liberal (1820-1823) va recuperar l'obra jurídica de Cadis, la va desplegar i la va completar parcialment, incorporant alguns elements nous. Cal destacar l'aprovació del Codi Penal per les Corts de 8 de juny de 1822, considerat el màxim exponent de l'esforç codificador del Trienni.

També es va realitzar la divisió territorial de l'Estat. Els treballs van començar al juny de 1820, i el 14 de gener de 1822 les Corts van aprovar el projecte definitiu, que dividia el regne de València en quatre províncies: Castelló, València, Xàtiva i Alacant. Les noves diputacions de Castelló, Xàtiva i Alacant van començar a funcionar al maig de 1822. Prèviament s'havien nomenat els corresponents caps polítics.

L'1 d'octubre de 1823 Ferran VII declarava nuls els actes del govern constitucional durant el Trienni Constitucional. A la seua mort, al setembre de 1833, els governs moderats i progressistes es van succeir. El govern de Francisco Cea Bermúdez (1-X-1833/15-I-1834) va prendre algunes decisions que van afectar el regne de València, com l'aprovació pel R.D. de 30 de novembre de 1833 de la nova divisió provincial que s'havia preparat entre 1825 i 1833. El regne de València va ser dividit en les tres províncies actuals. Es van nomenar també els subdelegats

ANÒNIM: *Retrat del general Riego, ca. 1880.*
En *La Ilustración Gallega y Asturiana*.
Col·lecció de Germán Ramírez Aledón.

de Foment, després nomenats caps polítics i governadors civils. Cinc mesos després, un altre RD de 21 d'abril de 1834, publicat pel ministre de Justícia, el valencià Nicolau M. Garelli, establia la divisió de partits judicials.

Va ser el govern progressista de José María Calatrava (14-VIII-1836/18-VIII-1837) el que, el 13 d'agost de 1836, va tornar a restaurar la Constitució de 1812 i va convocar les Corts amb la finalitat de redactar-ne una de nova. Esta va estar en vigor deu mesos més, fins al 18 de juny de 1837, data de promulgació de la segona carta magna espanyola.

La Constitució de 1812 va ser un referent per als liberals d'Europa i Amèrica, i va tindre inclús molta més influència que la Constitució francesa de 1791. De fet, entre 1812 i 1830 va ser àmpliament coneguda a Europa amb traduccions fetes al francès, portugués, anglès, italià, alemany i rus.

COMMEMORACIÓ A LA COMUNITAT VALENCIANA DEL BICENTENARI DE LA CONSTITUCIÓ DE 1812

COMITÉ D'HONOR

President

Molt Hble. Sr. Alberto Fabra Part
President de la Generalitat

Vocals

Molt Excel·lent Sr. Juan Gabriel
Cotino Ferrer
President de les Corts

Hble. Sra. Paula Sánchez de León
Guardiola
Vicepresidenta del Consell

Hble. Sr. José Ciscar Bolufer
Conseller d'Educació, Formació i Ocupació

Hble. Sra. Lola Johnson Sastre
Consellera de Turisme, Cultura i Esport

Hble. Sr. Jorge Cabré Rico
Conseller de Justícia i Benestar Social

Hble. Sr. Serafín Castellano Gómez
Conseller de Governació

Hble. Sr. Vicente Garrido Mayol
President del Consell Jurídic Consultiu
de la Comunitat Valenciana

Molt Il·lustre Sr. Santiago Grisóla
García
President del Consell Valencià de Cultura

Il·lma. Sra. Elena Bastidas Bono
Presidenta de la Federació Valenciana
de Municipis i Províncies

Il·lm. Sr. Jesús Lecha Tena
Director del Gabinet del President
de la Generalitat

COMISSIÓ EXECUTIVA

President

Hble. Sr. Vicente Garrido Mayol
President del Consell Jurídic Consultiu
de la Comunitat Valenciana

Vocals

Il·lm. Sr. Jesús Lecha Tena
Director del Gabinet del President
de la Generalitat

Il·lm. Sr. Rafael Ripoll Navarro
Secretari autonòmic de Cultura i Esport

Il·lma. Sra. Carmen Jofre Garrigues
Subsecretària de la Conselleria de Presidència

Il·lm. Sr. Jesús Marí Farinós
Subsecretari de la Conselleria d'Educació,
Formació i Ocupació

Il·lma. Sra. Alida C. Mas Taberner
Subsecretària de la Conselleria de Turisme,
Cultura i Esport

Il·lm. Sr. Carlos-Alberto Precioso
Estiguin
Subsecretari de la Conselleria de Justícia
i Benestar Social

Il·lma. Sra. Marta Alonso Rodríguez
Directora general de Patrimoni Cultural

Sra. Remedio Sánchez Ferriz
Catedràtica de Dret Constitucional.
Universitat de València

Sra. Rosario Tur Ausina
Professora Titular de Dret Constitucional.
Universitat Míquel Hernández d'Elx

Sr. Manuel Bas Carbonell
Escriptor

Fernando García Mengual
Professor de Dret Constitucional

Comissària General

María José Ferrer de San-Segundo

AGRAÏMENTS

Acadèmia Militar de Segòvia, Arxiu Cartogràfic i d'Estudis Geogràfics del Centre Geogràfic de l'Exèrcit, Ministeri de Defensa; Ajuntament d'Alacant; Ajuntament d'Alzira; Ajuntament de Castelló de la Plana; Ajuntament de Cádiz, Museu Iconogràfic i Històric de les Corts i Setge de Cádiz; Ajuntament de la Nucia; Ajuntament de València; Ajuntament de Xàtiva; Ajuntament de San Fernando (Cádiz); Biblioteca Nacional d'Espanya; Col·lecció Javier Sánchez Portas; Col·lecció Germán Ramirez Aledón; Col·lecció José Maria Ferraz Español, Marqués d'Amposta; Congrés dels Diputats; Conservatori Professional de Música de València; Diputació Provincial d'Alacant; Diputació Provincial de Castelló; Diputació Provincial de València; Institut d'Història i Cultura Militar, Ministeri de Defensa; Museu de Belles Arts de Castelló; Museu de Belles Arts de València; Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València; Reial Societat Econòmica d'Amics del País de València.

ORGANITZA: Arxiu del Regne de València i Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

LLOC: Sala Capitular del Monestir de Sant Miquel dels Reis.

DATES: De desembre de 2011 a març de 2012.

EDITA: Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

TEXTOS: Francesc Torres Faus.

DISSENY I IMPRESSIÓ: Gráficas Vernetta.

D.L.: V-3813-2011.

IMATGE COBERTA:

Espanya [Constitución, 1812] *Constitución política de la Monarquía española.*

Cadis: Librería de Sanz, 1812.

Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu. Biblioteca López-Chavarri.

SOM **Comunitat**

1812-2012 BICENTENARIO
CONSTITUCIÓN
ESPAÑOLA

GENERALITAT VALENCIANA

*Biblioteca
Valenciana*